

Stanislav Polčák: Rozvoji komunitní energetiky brání řada umělých legislativních či administrativních překážek

5.11.2025 - | Sdružení místních samospráv ČR

Obce nepochybně nemohou samy o sobě dosáhnout v plošném měřítku plné energetické soběstačnosti.

Avšak každé procento energie, jež se nám podaří díky aktivitám samospráv v místě vyrobit, nám významně pomáhá na cestě k energetické nezávislosti, říká v rozhovoru předseda Pracovní skupiny pro energetiku SMS ČR Stanislav Polčák.

Poslední roky byly pro energetiku velmi turbulentní. Jak si obce v této etapě poradily například z hlediska soběstačnosti, komunitní energetiky, ale i tvorby systematických koncepcí?

Pokud srovnáme v energetickém sektoru poslední roky po pandemii s jakýmkoli jiným obdobím od ropného šoku 70. let minulého století, tak jde o dramaticky turbulentní období, jehož dozvuky prožíváme stále i v současnosti. Růst cen energií po nezákonné invazi ruských vojsk na Ukrajinu byl šokující a obnažil řadu slabin evropského i domácího energetického odvětví. Jak se ukázalo v plné nahotě, na tuto situaci nebyly připraveny ani obce, ani stát, dokonce ani Evropská unie. Vysokými cenami energií došlo k podlomení naší konkurenceschopnosti, řada odvětví hospodářství se s dopady stále citelného zvýšení cen energií potýká stále. Obnovitelné zdroje energií, diverzita zdrojů byla bohužel v naší zemi před ruskou invazí podceňovaným tématem. SMS ČR se snažilo dopředu propagovat OZE, komunitní energetiku a inovace, již v roce 2018, tedy pět let před invazí, jsme založili platformu Obec2030.cz, která si klade za cíl podporovat energetickou soběstačnost obcí, moderní úsporná řešení snižující spotřebu energií a zvyšující se energetickou účinnost. Řekl bych, že se v současnosti již drtivá většina obcí snaží co nejvíce posilovat svou energetickou nezávislost, i když stále naráží na řadu překážek.

Jakým překážkám obce v energetice stále čelí?

Za prvé jsme velmi pozdě přijali v ČR předpisy EU o komunitní energetice, ale díky bohu za jejich schválení. Jejich provedení mohlo být nepochybně lepší, například zatížení lokální distribuce stejnými poplatky jako v případě běžných toků elektřiny představuje zásadní problém. Dále v energetických společenstvích obce nemohou mít více než 10% podíl, i když by je měly významně podporovat. To je umělá právní překážka bránící dalšímu rozvoji energetických komunit. Výčet problematických míst by byl stále obsáhlý, i když určitě došlo k významným pozitivním posunům.

Než se pustíme do konkrétních priorit SMS ČR, co považujete v následujícím období pro obce v oblasti energetiky za nejzásadnější?

V současnosti obce využívají prakticky jen možnosti aktivního zákazníka dle nové legislativy. Do energetických společenství se příliš nehrnou, odstranění těchto umělých bariér z naší legislativy by tak mělo být prioritou následujícího období. Stejně i dostupnost relevantních dat o místní spotřebě a výkonech by měla být samozřejmostí pro všechny klíčové aktéry. Bez online dostupných dat moderní šetrnou energetiku nemůžete provozovat. Není to jen můj názor, že řada překážek je čistě umělých a byrokratických, v jiných státech naprosto nevídaných. Je nezbytné pracovat na jejich odstranění. Rád

bych zdůraznil, že jsme v legislativním procesu navrhovali velké množství připomínek, předsedkyně SMS ČR Eliška Olšáková také uspěla s některými svými pozměňovacími návrhy. Je však zjevné, že si stále vytváříme spoustu umělých překážek pro využívání vlastních zdrojů v energetice.

Pojďme na jednotlivé priority 2026+. Jak může SMS ČR dosáhnout snížení distribučních poplatků při sdílení elektřiny, kterou jste označil za zásadní překážku pro rozvoj komunitní energetiky?

To musí být určitě společný úkol většího počtu aktérů. SMS ČR samo o sobě, ani všechny obce, dokonce ani s partnery z Unie komunitní energetiky nezvládne tuto obří překážku odstranit z našeho právního řádu. Chybí politická vůle, protože se uvádí falešný argument, že výpadek těchto příjmů povede k ohrožení stability přenosové sítě. Podle mne nemusí být tyto distribuční poplatky pro přenos vlastní vyrobené elektřiny zcela zrušeny, i když v zahraničí je běžné, že do vzdálenosti cca 3 km je poplatková povinnost za využití distribuční sítě nejméně poloviční. Mohli bychom jít cestou postupného náběhu motivačních prvků v poplatkovém schématu. Zatím jsme svědky naopak stavu, kdy obce ve snaze se vyhnout se těmto rdousícím poplatkům, budují dokonce vlastní distribuční síť, což poměrně dobře ilustruje nesmyslnost naší úpravy.

Jaké další kroky pro rozvoj decentralizace a komunitní energetiky SMS ČR podnikne?

Jak jsem uvedl, rozvoji komunitní energetiky brání řada zcela umělých legislativních či administrativních překážek. Budeme proto nadále usilovat o jejich odstranění nebo alespoň postupnou eliminaci. Jsem zvědav, jaká opatření k odstranění těchto bariér bude reálně prosazovat nová česká vláda. SMS ČR bude usilovat nejen o omezení výše stávajících distribučních poplatků, nastavení nové dotační politiky, ale také o odložení termínu povinnosti stavět nové budovy výhradně jako pasivní či zrušení povinnosti uzavírat smlouvu o garanci za odchylku, když fotovoltaické elektrárny nemají povolené přetoky.

Rozsáhlý výpadek sítě v červenci ukázal, jak masivní mohou takové události být. Jak podpoříme obce z hlediska například kyberbezpečnosti v energetice?

Legislativa v oblasti kybernetických výzev většinu obcí vlastně mívá, nicméně se ukazuje, že je nezbytné tato rizika vnímat a vyhodnocovat i v menších městech a obcích. Nejde jen blackout, ale právě i o ohrožení, že jeden stisk tlačítka z východních destinací může reálně vést ke kolapsu našeho státu. Jde o reálnou hrozbu pro naši zemi a život v našich obcích. Právě lokální energetika a posilování energetické soběstačnosti může tyto hrozby snižovat, pochopitelně pokud zároveň budeme posilovat robustnost přenosové sítě a záložní zdroje. Je také s podivem, proč náš stát tyto posilovací zdroje energetické soustavy svěřuje do soukromých rukou a například službu výkonové rovnováhy nebuduje prioritně s obcemi.

K čemu by mělo dojít v oblasti podpory obnovitelných zdrojů a posílení distribuční sítě, aby byla síť stabilní, i když bude „hodně svítit nebo foukat“?

Nejsem energetik, ale je naprosto evidentní, že musíme být schopni vyrobenou energii v době přebytku efektivně skladovat, uchovat a následně využít. Úplně jednoduchý příklad lze ukázat na obci, která přes den vyrobí poměrně významně více energie na svém území, než dokáže spotřebovat, a večer s tímto přebytkem svítí ve venkovních lampách. Přetok do energetické sítě je nesmyslný nejen z finančního hlediska, ale také s ohledem na možnosti řízení toků akumulované energie.

SMS ČR chce rovněž vytvořit platformu pro řešení problematiky věcných břemen a využívání obecních pozemků. Co bude cílem platformy?

Cíl je jednoduchý, poskytnout obcím možnost lepšího vyjednávání o úplatách za využívání jejich nemovitostí v rámci vedení energetických tras. Platforma by měla zahrnovat jak zástupce sdružení obcí a energetických společností, tak i státních institucí. Ze strany takové platformy by mohly být také doporučované určité typizované sazebníky za poskytnutá věcná břemena. Avšak v případě, kdyby se jedna ze stran domáhala jiné sazby odměny, neměla by ji v tom právní úprava bránit. Je zřejmé, že toto opatření obce určitě nespasí, sám jsem byl ale překvapen, jak roztržitá je současná praxe a jak je samosprávami kritizovaná.

K jakému posunu by mělo ideálně dojít ohledně povinnosti stavět nové budovy výhradně jako pasivní?

Pasivní domy nepochybně představují významný posun v energetické spotřebě a náročnosti bydlení. Je však zřejmé, že naše země nebude schopna garantovat realizaci výhradně pasivních domů ani ve střednědobé budoucnosti. Odložení této povinnosti je v našem bytostném zájmu, byť je zřejmé, že v dlouhodobém ohledu bude výstavba pasivních domů představovat významný posun v posilování naší energetické nezávislosti.

Dá se shrnout, oč SMS ČR usiluje v budoucím období na poli energetického hospodářství?

Když odhlédneme od již zmíněné legislativy a velkých úkolů státu, jako je dostavba nových jaderných bloků, obcím lze svěřit podstatnou část agendy obstarávání vlastních energetických potřeb v místě dostupných energetických zdrojů a jejich distribuci pro lokální spotřebu. Obce nepochybně nemohou samy o sobě dosáhnout v plošném měřítku plné energetické soběstačnosti. Avšak každé procento energie, jež se nám podaří díky aktivitám samospráv v místě vyrobit, nám významně pomáhá na cestě k energetické nezávislosti.

Článek si můžete pročíst v říjnovém vydání zpravodaje SMSka. Celé číslo si přečtete v elektronické podobě zde. Archiv s předchozími vydáními si otevřete zde.

<https://www.smscr.cz/o-sms-cr/aktuality/stanislav-polcak-rozvoji-komunitni-energetiky-brani-rada-umelych-legislativnich-ci-administrativnich-prekazek-4881cs.html>